

KAJ NAM LAHKO SELITVENA STRATEGIJA POVE O ODPORNOSTI PTIC NA SPREMEMBE V OKOLJU

// Tilen Basle

SRPOKLJUNI PRODNIKI (*Calidris ferruginea*) v primerjavi z rdečevratimi (*C. ruficollis*) **UPORABLJAJO MANJ SELITVENIH POSTOJANK**, na posameznih postojankah preživijo dalj časa in se nanje vračajo tudi v naslednjih letih.

foto: Alen Ploj

Populacije številnih vrst ptic upadajo. Glavni vzroki za upad so izgube habitata, onesnaževanje, lov, prekomerno izkoriščanje virov in podnebne spremembe. Na ptice selivke, predvsem tiste, ki se selijo na dolge razdalje, imajo škodljive posledice človekovih dejavnosti še posebej močan vpliv. Odvisne so namreč od številnih med seboj ločenih območij, ki povezujejo njihovo gnezdišče in prezimovališče. Takšna območja, kjer si ptice selivke odpočijejo in obnovijo zaloge energije, imenujemo tudi selitvene postojanke. Število in kvaliteta takšnih postojank lahko odločilno vplivata na preživetje posameznih osebkov in posledično tudi na številčnost celotne populacije.

KAJ JE SELITVENA STRATEGIJA

Ptice selivke za premagovanje razdalj med gnezdiščem in prezimovališčem (in obratno) izbirajo različne selitvene strategije. Pojem se nanaša na razdalje, ki jih selivke preletijo med zaporednimi selitvenimi postojankami. Nekatere vrste na selitveni poti preletijo kratke razdalje (letijo en dan ali manj) in na številnih postojankah nadomeščajo manjše zaloge energije (strategija kratkih skokov). Druge se na selitveni poti ustavijo manjkrat in z le nekaj postanki nadomestijo zmerne zaloge energije

(strategija srednjih skokov). Tretje vrste pa z enim ali brez postanka preletijo dolge razdalje, pred tem pa nakopičijo velike zaloge energije (strategija dolgih skokov). Poznavanje selitvenih strategij ptic lahko pomembno pripomore k njihovem varstvu, zato je danes veliko raziskovalnega dela usmerjenega prav v tovrstne raziskave.

POZNAVANJE SELITVENIH STRATEGIJ NAM LAHKO POMAGA RAZUMETI POPULACIJSKE TRENDE

Nemški in avstralski raziskovalci so raziskali in primerjali selitveni strategiji dveh sorodnih vrst prodnikov, srpokoljuna (*Calidris ferruginea*) in rdečevrata prodnika (*Calidris ruficollis*), ki se selita s skupnega prezimovališča v Avstraliji na zelo podobna gnezdišča v ruski Arktiki. Z raziskavo selitvene strategije so želeli pojasniti razlike v populacijskih trendih dveh vrst, ki se selita vzdolž vzhodnoazijsko-avstralske selitvene poti.

Z namestitvijo majhnih sledilnih naprav (geolokatorjev) so zabeležili celotne selitvene poti 13 srpokoljuna in 16 rdečevrata prodnika. Ugotovili so, da srpokoljuni prodniki v primerjavi z rdečevratimi uporabljajo manj selitvenih postojank, na posa-

meznih postojankah preživijo dalj časa in se nanje vračajo tudi v naslednjih letih. Srpokljuni prodniki so močno vezani na selitvene postojanke ob obalah Rumenega morja – uporablja jih kar do 90 % populacije, ki se seli po vzhodnoazijsko-avstralski selitveni poti. Območje obalnih mokrišč ob Rumenem morju pa je pod močnim pritiskom urbanizacije, kmetijstva, industrije, graditve jezov in spreminjanja rečnih sistemov. V zadnjih desetletjih je bilo uničenih več kot 50 % tamkajšnjih obalnih mokrišč, ki so ključne selitvene postojanke za milijone selečnih se ptic. V primerjavi s srpokljunimi se rdečevrati prodniki ustavljajo na več različnih selitvenih postajališčih vzdolž selitvene poti, čas, ki ga preživijo na njih, pa je mednje razdeljen bolj enakomerno. Poleg tega vrsta ni tako odvisna od postajališč ob obalah Rumenega morja, saj te uporablja manj ptic, ki prečkajo to območje (le do 39 % populacije).

Raziskava nazorno prikaže pomen poznavanja selitvenih poti in strategij ptic selivk. Z dognanji lahko prepoznamo naravovarstvene probleme in tako sredstva za varstvo namenimo tja, kjer je to najbolj potrebno.

Razlike med selitvenima strategijama obeh vrst so tako majhne, da razvrstitev med kategorije različnih skokov ni smiselna. Če pa bi strategiji obeh vrst uvrstili v strategijo kratkih skokov, je ta od srpokljunega prodnika v primerjavi z rdečevratim zagotovo nekoliko bližje kategoriji srednjih skokov. Razlike so relativno majhne, njihove posledice pa so lahko zelo velike. Rezultati raziskave namreč lahko pojasnijo razliko v populacijskih trendih obeh vrst. Vzhodnoazijsko-avstralska populacija srpokljunega prodnika je v zadnjih letih v strmem upadu (9,5 % -5,5 % na leto), medtem ko je populacija rdečevratega prodnika stabilna (-3,1 % -0 % na leto).

Raziskava nazorno prikaže pomen poznavanja selitvenih poti in strategij ptic selivk. Z dognanji lahko prepoznamo naravovarstvene probleme in tako sredstva za varstvo namenimo tja, kjer je to najbolj potrebno.

VIR

– Lisovski, S. in sod. (2021): Migration strategy as an indicator of resilience to change in two shorebird species with contrasting population trajectories. – *Journal of Animal Ecology* 90: 2005-2014.

Včlani se v Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Skupaj za ptice in ljudi!

foto: Dare Fekonja

S tem boš:

- postal(a) del društva, ki trenutno z več kot 1000 člani rešuje največje naravovarstvene probleme in aktivno prispeva k veljavi varstva narave v naši družbi,
- dobil(a) obilo priložnosti za sodelovanje na različnih delavnicah in pri prostovoljnem naravovarstvenem delu,
- lahko postal(a) aktiven(a) član(ica) regionalnih ali Mladinske sekcije in se udeleževal(a) ornitoloških taborov in srečanj za mlade,
- se lahko udeleževal(a) mesečnih predavanj o pticah in naravovarstvu in vodenih izletov po Sloveniji in tujini,
- prejemal(a) poljudno revijo *Svet ptic* (4 × letno) in po želji strokovno ornitološko revijo *Acrocephalus*.

Informacije dobiš na:

DOPPS, Tržaška c. 2,
1000 Ljubljana,
T 01 426 58 75

dopps@dopps.si
www.ptice.si

